

18.3.2009

Dnr 479/4/08

Beslutsfattare: Biträdande justitieombudsman Jukka Lindstedt

Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Henrik Åström

Kritik mot Yrkesinstitutet Sydväst utbildning

1

SKRIVELSE

Klagande bad i en skrivelse 5.2.2008 riksdagens justitieombudsman undersöka Yrkesinstitutet Sydväst och dess förberedande utbildning för examen inom djurskötsel, inriktning smådjur.

Enligt klaganden strider utbildningen mot följande paragrafer i lagen om yrkesutbildning:

5 § Utbildningens mål

Utbildningen ger inte den kompetens som en färdig djursjukvårdare borde ha.

11 § Undervisningsspråk, utbildningsspråket borde vara svenska, men flera lärare är finskspråkiga och undervisningsmaterialet är finskspråkigt.

12 § Undervisningens omfattning och innehåll

Man följer inte läroplanen, innehållet i utbildningen omfattar totalt irrelevanta ämnen.

14 Läroplan

Man har individuella studieplaner, men de är omöjliga att genomföras.

15 § Utbildningsform

Studerandena har blivit lovade distansstudier till en viss del, men de är omöjliga att genomföra eftersom vissa lärare kräver närvaro och skickar aldrig det material som skulle behövas inför t.ex. tent.

20 § Specialundervisning

Flera elever har blivit lovade specialundervisning i t.ex. finska, engelska och informationsteknik, men inget av det har skett. Enligt den utbildningsansvarige finns det inget som heter dyslexi, utan enligt henne är det lättja fastän några elever har intyg på dyslexi.

25 § Bedömning av studeranden

Tenter, uppgifter och andra arbeten får man sällan feedback på och rättade tenter ges inte ut.

Bokföring av avlagda kurser, tenter och arbeten är väldigt bristfällig. Studerandena får själva bevi-

sa sin kompetens och övertyga lärarna att de faktiskt har avklarat kurser och tenter på grund av att någon ansvarig har slarvat bort vitsord.

28 § Rätt till en trygg studiemiljö

Elever utan erfarenhet har tvingats till att som dejour ensam hantera t.ex. främmande hästar. En elev, som inte har körkort, tvingades som dejour köra några av skolans hundar till skogen.

Elever har blivit hotade med att bli underkända i redan godkända kurser, lärare ger irrelevanta uppgifter i efterhand.

Opålitliga lärare, som är inkompetenta och som äldre elever är tvungna att handleda gör studerandena väldigt osäkra.

Flera lärare ifrågasätter varandras kunskande och kompetens och skymfar varandra öppet inför studerandena.

29 § Rätt till undervisning

Läroplanen följs inte, viss undervisning och vissa ämnen blir totalt bortglömda, läsordningen följs inte, utsatta lektioner hålls ofta inte alls, information om ändringar i läsordningen ges så gott som aldrig till eleverna, utdelning av material sker väldigt bristfälligt.

30 § Erkännande av kunskande

Elever har tvingats ta om redan godkända prestationer och ämnen på grund av att vitsord slarvats bort och av att de inte finns dokumenterade längre.

36 § Hörande av studerande

Elevernas åsikter tas inte på allvar.

40 § Personal

Okunniga och inkompetenta lärare, eleverna får ofta rätta till lärare när de gör fel, det finns för få lärare inom utbildningen, annan personal får ofta vikariera.

42 § Tystnadsplikt

Flera i personalen talar öppet om, och hånar elevers och lärarens svårigheter, privatliv, misstag och till exempel tentamenssvar.

Klaganden konstaterar avslutningsvis i sin skrivelse att sedan hon började studera hösten 2005 vid Yrkesskolan Sydväst har situationen bara blivit värre och värre. Hon önskar få en utredning av skolan/utbildningen, om det faktiskt får vara så oorganiserat och amatörmässigt.

2

UTREDNINGEN

Med anledning av klagomålet har utredning och utlåtande inhämtats av Utbildningsstyrelsen 24.4.2008. Till Utbildningsstyrelsens utredning hade fogats den utredning Yrkesinstitutet Sydväst genom sin rektor lämnat 17.3.2008 till Utbildningsstyrelsen. Som bilagor till sistnämnda utredning hade fogats läroplan, modulschema, kursplaner, exempel på en läsordning, personlig examens- och yrkesprovsplan, modulschema för övergång från 6 till 5 perioder, rutinbeskrivning för erkännande av kunskande och förteckning över lärare som undervisat läsåret 2007 till 2008.

Klaganden bereddes 13.5.2008 tillfälle att avlämna ett yttrande med anledning av utredningen. Hon

inkom inte med något yttrande.

3

AVGÖRANDET

3.1

Utredningen

3.1.1

Yrkesinstitutet Sydvästs utredning

11 § Undervisningsspråket

Enligt utredningen är undervisningsspråket svenska. Undantag från detta görs enbart för gästföreläsare och timplärare i bisyssla. De studerande som inte behärskat finska har i mån av möjlighet erbjudits tolkning då sådana tillfällen uppkommit. När det gäller studiematerial, litteratur med mera, finns det sällan sådan att tillgå på svenska.

12 § Utbildningens omfattning och innehåll

I utredningen konstateras, att en städdag där alla på enheten närvarande studerande deltog hade hållits och hade planerats in för att djurskötarestuderandena skulle integreras i skolans evenemang och inte skulle lämnas utanför gemenskapen.

25 § Bedömning av studerande

När det gäller tenter är kutymen att studerandena får sin tent tillbaka. Eftersom det är frågan om en förberedande utbildning sker bedömning på skalan godkänd – icke godkänd. Det är upp till den enskilda läraren huruvida feedback skall ges på skriftlig tentamen .

28 § Rätt till en trygg studiemiljö

Påståendet om att körkortslösa studerande skulle ha tvingats att köra bil för att kunna rasta hundarna i skogen förvånar och man har inte haft kännedom om något dylikt.

42 § Tystnadsplikt

Påståendena om lärares och personals agerande att skymfa och att bryta tystnadsplikten är påståenden som man tar på fullaste allvar vid yrkesinstitutet. Förekommer ett dylikt beteende så tar man med det bestämdaste avstånd från det. Dylika påståenden har inte tidigare framförts, åtminstone inte så tydligt som detta, vilket betyder att man inte hittills vidtagit åtgärder, något man i och med denna skrivelse kommer att göra.

3.1.2

Utbildningsstyrelsens utlåtande 24.4.2008

Utbildningens mål och kvalitet

På basen av uppgifterna från Yrkesinstitutet Sydväst konstateras att den person som är ansvarig för utbildningen för yrkesexamen djurskötare är formellt behörig för sin tjänst efter att hon inom kort får intyg över sin pedagogiska behörighet. Hon har behörighet som examensmästare vilket är en stor fördel som ansvarig för en yrkesinriktad vuxenutbildning. De övriga lärarna har på basen av sin utbildning sakkunskap inom branschen, men saknar den pedagogiska utbildningen. Det är ett fak-

tum att tillhandahållande av svensk yrkesutbildning inom branscher med få studerande ibland medför till att formellt behörig personal inte finns att tillgå.

Utbildningsstyrelsen uppmanar Yrkesinstitutet Sydväst att för att utveckla kvaliteten på djurskötart utbildningen vidtaga åtgärder för att om möjligt utveckla lärarnas kompetens och behörighet. Vidare bör en gemensam praxis för genomförande av undervisningen skapas.

Ett faktum enligt Utbildningsstyrelsen är även, att det inom vissa små yrkesområden inte alltid finns svenskspråkiga kunniga personer, som är beredda att undervisa.

Enligt lagen om yrkesutbildning (230/1998) 11 § kan en andel av undervisningen meddelas på något annat språk än studerandes eget språk, om detta inte äventyrar studerandenas möjligheter att följa undervisningen. I examensgrunderna ingår krav på kunskaper på ett annat språk än modersmålet.

Utbildningsstyrelsen anser enligt sitt utlåtande, att i det finländska arbetslivet är kunskaper i finska i allmänhet nödvändiga, varför det kan vara acceptabelt att någon del av undervisningen sker på finska.

Med tanke på den kommande verksamheten i arbetslivet är det även nyttigt att studerandena kan ta del av material på finska.

Undervisningen och studiemiljön

Yrkesinstitutets till Utbildningsstyrelsen insända dokumentation angående läroanstaltens läroplaner, modulschema, kursplaner samt läsordning är enligt Utbildningsstyrelsen sakliga och följer enligt utlåtandet Utbildningsstyrelsens examensgrunder för yrkesexamen djurskötare, föreskrift 69/011/2000.

Utbildningsstyrelsen konstaterar vidare i utlåtandet att det bör vara en självklarhet för varje lärare att ge feedback på studerandenas prestationer i utbildningen. Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och utveckla deras krav att döma sig själva.

En regelbunden uppföljning av examensplanen av lärare och studerande gemensamt med eventuella justeringar i examensplanen som följd, bör införas i skolans rutiner ifall den saknas.

Personliga inlärningsbehov

I Yrkesinstitutets utredning förblir det enligt Utbildningsstyrelsens utlåtande oklart i vilken mån och på vilket sätt studerandes personliga inlärningsbehov har beaktats och Yrkesinstitutet bör därför uppmärksamma de personliga inlärningsbehoven och dessa bör vara en del av den personliga examensplanen.

Övrigt

Yrkesinstitutet Sydväst bör göra det klart för samtliga lärare att studerandenas prestationer systematiskt skall införas i läroinrättningens studieregisterprogram, så att oklarheter om avlagda studieprestationer inte förekommer.

Utbildningsstyrelsen konstaterar att påståendet i klagomålet om bristande tystnadsplikt vid yrkesinstitutet är allvarligt. Läroanstalten har i sin utredning meddelat att den kommer att ta i frågan, vilket är nödvändigt. Utbildningsstyrelsen anser att utbildningsanordnaren bör omedelbart vidta sådana åtgärder att samtliga anställda i skolan inser vad tystnadsplikt och ett etiskt uppträdande innebär.

Yrkesinstitutet Sydväst skall enligt Utbildningsstyrelsen ägna särskild uppmärksamhet åt de missförhållanden som nämns i utlåtandet och vidta behövliga åtgärder för att avhjälpa dem.

3.2

Lagstiftning

17 § grundlagen, rätt till eget språk och egen kultur

Finlands nationalspråk är finska och svenska.

Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditionen på detta språk ska tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samK-lagandeneliga behov enligt lika grunder.

Lag om yrkesutbildning (630/1998) 11 §. Undervisningsspråk.

I yrkesutbildningen är läroanstaltens undervisningsspråk antingen finska eller svenska. I en tvåspråkig läroanstalt är undervisningsspråket finska och svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, rommani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen meddelas på något annat språk än studerandes egna ovannämnda språk, om detta inte äventyrar studerandes möjligheter att följa undervisningen.

3.3

Bedömning

Jag har tagit del av utredningen med anledning av föreliggande klagomål.

Vad avser frågan om undervisningsspråk vid Yrkesinstitutet Sydväst förberedande utbildning för djurskötare med inriktning skötsel av smådjur konstaterar jag, att i utredningen inte närmare redogörs för i vilken utsträckning undervisningen sker på annat språk än undervisningsspråket svenska. Det saknas i utredningen också uppgifter om omfattningen av undervisningsmaterial som föreligger på annat språk än svenska.

Avsaknaden av ovanavsedda uppgifter försvårar ett ställningstagande till frågan om undervisningsspråk i teorin och praktiken. Av utredningen framgår dock otvetydigt att undervisningsspråket är svenska.

Utbildningsstyrelsen anser i sitt utlåtande att det kan vara acceptabelt att någon del av undervisningen sker på finska. Utbildningsstyrelsens tolkning av 11 § mom. 1 lagen om yrkesutbildning synes emellertid inte överensstämja med lagstadgandet som förutsätter att en del av undervisningen kan meddelas på något annat språk än studerandes egna ovannämnda språk, alltså finska och svenska, om detta inte äventyrar studerandens möjligheter att följa undervisningen.

Jag förenar mig till övriga delar med de iakttagelser som gjorts i Utbildningsstyrelsens utlåtande med anledning av klagomålet.

Ärendet har inte föranlett övriga åtgärder från min sida.

